

COL·LECCIÓ IMAS

Innovació i Metodologia en Afers Socials

Núm. 72. Desembre 2025

ISSN: 2659-5273

Formació, infància i adolescència

La formació a la comunitat educativa en relació amb el Servei d'Infància i Família com a element clau

Aina Roldán Fernández de Heredia
Educatora social

Facultat de Filosofia i Lletres. estudis de Grau d'Educació Social
Universitat de les Illes Balears

El contingut de la REVISTA *ALIMARA* de l'IMAS està subjecte a una llicència de Reconeixement No Comercial_Sense Obra Derivada 4.0 Internacional de Creative Commons

Resum

Aquest text constata la manca de formació de la comunitat educativa de Mallorca en matèria del servei competent en la defensa dels drets a la infància i l'adolescència. Després d'una revisió exhaustiva de la legislació vigent en aquesta àrea i de les poques investigacions que relacionen l'educació amb el servei responsable, es considera de vital importància crear una formació sòlida adreçada al personal educatiu sobre els programes, recursos i serveis de què disposa el Servei d'Infància i Família (antigament conegut com el Servei de Protecció de Menors) de l'IMAS. El coneixement d'aquesta realitat contribuiria significativament a crear un entorn educatiu segur, protector i confortable; adoptant una mirada més inclusiva respecte nins, nines i adolescents en situació de vulnerabilitat i proporcionant les eines necessàries als docents, perquè desenvolupin una funció educativa més oberta i integral.

Paraules clau

Formació contínua, Servei Infància i Família, investigació, comunitat educativa.

Introducció: problema o necessitat

La Direcció Insular de Serveis Socials, Infància i Família de l'IMAS va atendre, durant l'any 2023, segons la seva memòria anual, més de 1.178 nins, nines i adolescents (d'ara endavant NNA).

Aquesta entitat pública és la competent en garantir la protecció dels drets dels NNA, així com de vetlar pel seu benestar i pel de les seves famílies, amb una atenció especial a aquells col·lectius en situació de vulnerabilitat, l'Institut Mallorquí d'Afers Socials (IMAS).

L'administració pública és l'encarregada de rebre les comunicacions relatives a possibles situacions de desemparament dels NNA, provinents tant de la ciutadania com d'altres administracions o entitats amb competències en l'àmbit de la infància i l'adolescència. En aquest sentit, els centres educatius tenen una funció clau com a agents notificadors. Aquesta responsabilitat institucional queda recollida en la Llei orgànica 8/2021, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència (LOPVI), que estableix l'obligació de comunicar-se i col·laborar entre institucions públiques per protegir els drets dels infants i adolescents (Llei orgànica 8/2021). Per fer arribar aquestes notificacions s'utilitza el Registre Unificat de Maltractament Infantil (RUMI), on es recullen els indicadors de risc identificats i la gravetat del cas. Quan aquesta gravetat es considera lleu o moderada, la derivació es fa als Serveis Socials Comunitaris Bàsics; en canvi, si s'estima que la situació és greu o urgent, s'envia directament al Servei d'Infància i Família.

El centre educatiu constitueix un entorn privilegiat per a la detecció, l'atenció i la protecció de la infància i l'adolescència. Atès que la gran majoria d'infants i de joves hi desenvolupen una part significativa de la jornada diària, l'escola esdevé un espai clau per observar-ne el desenvolupament i per identificar possibles situacions de risc o desemparament. El personal docent, en virtut del contacte directe, continuat i proper que manté amb l'alumnat, ocupa una posició estratègica per reconèixer indicadors de desprotecció i per comunicar aquesta informació als serveis competents, gràcies al coneixement que té de les característiques personals i evolutives dels infants i adolescents. Així mateix, l'accés a la dinàmica relacional entre progenitors i fills li permet detectar conductes o actituds que podrien ser considerades senyals d'alerta en l'àmbit familiar.

D'altra banda, el context escolar ofereix una oportunitat valuosa per garantir entorns inclusius, segurs i protectors per a infants i adolescents que es troben sota mesura de protecció, evitant-ne l'estigmatització i afavorint la integració de realitats familiars diverses, amb una mirada respectuosa i oberta.

Cal recordar que el maltractament infantil i adolescent és un fenomen de gran complexitat, atès que al costat d'un infant o adolescent agredit hi trobam un agressor adult i es dona en un context familiar, social i cultural sovint difícil. Per això, és imprescindible un abordatge interdisciplinari i interinstitucional, que permeti oferir respostes integrals i adequades a la gravetat del problema. Aquesta necessitat evidencia la importància d'una bona coordinació entre els diversos serveis implicats en l'atenció dels NNA.

Si bé la Conselleria d'Educació, en col·laboració amb el Govern, organitza formacions per a l'ús del Registre Unificat de Maltractament Infantil (RUMI), sovint el professorat no coneix en profunditat la realitat de l'alumnat que ha estat separat de les seves famílies. Aquesta

manca de coneixement abasta tant les implicacions emocionals com els aspectes pràctics, com ara els diferents models d'acolliment residencial, els protocols d'intervenció o els serveis i recursos que ofereix la Direcció Insular de Serveis Socials, Infància i Família.

Justificació

La necessitat de disposar d'una formació especialitzada en matèria relativa al servei competent en la protecció de la infància i l'adolescència esdevé imprescindible, especialment si es considera la relació quotidiana entre alumnat i docents. Aquest vincle situa el professorat en situacions complexes, i sovint desconegudes, davant les quals poden experimentar una sensació d'indefensió i incertesa sobre com procedir, especialment en casos de presumptes situacions de maltractament infantil i adolescent. El desconeixement del funcionament, dels recursos i dels programes del Servei d'Infància i Família dificulta que el personal docent pugui oferir un acompanyament adequat als NNA en moments crítics, com ara en processos de separació provisional del nucli familiar.

Per al professorat, el tracte habitual amb l'alumnat en situació de desprotecció representa un repte constant, ja que sovint manquen de la informació necessària per donar resposta a les seves necessitats educatives, emocionals, conductuals i psicològiques. En aquest sentit, Palacios (2009) subratlla que la comunicació verbal i no verbal de les figures adultes de referència pot condicionar emocionalment les reaccions dels NNA, tant durant la implementació de mesures jurídiques com en els dies posteriors. Igualment, l'absència de contacte directe entre docents i professionals del servei tècnic responsable limita l'accés a coneixements clau per al correcte acompanyament educatiu.

Tal com destacaven Baginsky i Hodgkinson (1999) en el seu estudi sobre el context d'Anglaterra i de Gal·les, la formació del professorat en matèria de protecció infantil i adolescent és insuficient, tant en les etapes inicials com en la formació universitària i contínua. En aquest context, el centre educatiu constitueix un espai privilegiat per detectar dinàmiques familiars complexes.

Així mateix, De Paúl i Arruabarrena (1996) evidencien que les notificacions de situacions de risc o desemparament sovint es fan tardanament, quan les situacions ja presenten un grau elevat de gravetat o s'han cronificat. Aquesta realitat posa de manifest la importància d'una detecció precoç, que millora el pronòstic d'intervenció tant amb els NNA com amb les seves famílies. Atès que els indicadors de risc no sempre són inequívocs o evidents, recau sobre el sistema educatiu la responsabilitat de capacitar el personal docent per discriminar de manera adequada entre situacions que poden ser constitutives de maltractament i

aquelles que no ho són. En aquesta línia, Barudy i Dantagnan (2005) sostenen que el sistema educatiu hauria d'assumir un paper actiu dins del sistema de protecció de la infància i l'adolescència.

Marc teòric

La protecció a la infància i l'adolescència constitueix una responsabilitat col·lectiva que recau en el conjunt de la societat. En aquest sentit, les administracions públiques han d'assumir el deure de garantir aquesta protecció quan els progenitors o les figures cuidadores principals no poden fer-ho adequadament. Aquest principi es fonamenta en l'article 39 de la Constitució espanyola de 1978, el qual va suposar un avenç significatiu en el reconeixement de les persones menors d'edat com a titulars de drets propis. Així mateix, aquest marc legal serveix de base per al desplegament normatiu que dona lloc a la creació del Servei d'Infància i Família, destinat a assegurar la cobertura de les necessitats materials, emocionals i jurídiques dels infants i adolescents quan el seu entorn familiar no és capaç de garantir-les.

En l'àmbit internacional, els instruments jurídics més rellevants pel que fa a la protecció dels drets de la infància i l'adolescència són la Declaració universal dels drets humans, proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948, i la Convenció sobre els drets de l'infant, adoptada per la mateixa institució el 20 de novembre de 1989.

En el context estatal, cal destacar la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència (LOPIVI), juntament amb la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual. Pel que fa a l'àmbit autonòmic, és rellevant esmentar la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i dels drets de la infància i l'adolescència a les Illes Balears. En relació amb l'educació, destaca la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre. A més, resulta pertinent considerar la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, relativa a la protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

Malgrat que el marc normatiu és clar i detallat, en la pràctica s'observen reticències a l'hora de fer notificacions davant sospites de maltractament infantil i adolescent. Aquestes resistències poden derivar-se de la persistència de mites, prejudicis i creences errònies que poden afectar la percepció i l'anàlisi objectiva de determinades situacions per la part professional. Aquests elements es recullen en la [*Guia per a la detecció i notificació del*](#)

[maltractament infantil. Actuacions enfront del maltractament des de l'àmbit educatiu](#) (Govern de les Illes Balears).

En l'àmbit educatiu de Mallorca, és l'equip d'orientació educativa qui assumeix la responsabilitat de comunicar als serveis corresponents la detecció d'una possible situació de maltractament als NNA —ja siguin els Serveis Socials Comunitaris Bàsics o el Servei d'Infància i Família—, d'acord amb el que s'estableix en la [Instrucció per a la detecció, notificació i intervenció en situacions de maltractament a la infància i l'adolescència en l'àmbit educatiu](#) (Conselleria d'Educació i Universitat), així com en el protocol marc vigent.

Procés d'investigació

Objectiu general

Comprovar la necessitat de formar l'equip docent respecte del funcionament, dels programes i del Servei d'Infància i Família.

Objectius específics

1. Conèixer l'oferta formativa per als docents de Mallorca en relació amb el Servei.
2. Estudiar la informació que té l'equip docent en matèria de protecció dels NNA.
3. Investigar sobre les experiències prèvies, l'equip docent, tant amb el Servei com amb els infants i adolescents en situació de desemparament.
4. Reflexionar sobre la importància que l'equip docent dona a la informació dels NNA en situació de desemparament.
5. Estudiar la idoneïtat de fer una formació específica per als docents sobre el funcionament, els serveis i els protocols del Servei d'Infància i Família.

Metodologia i disseny

L'objectiu d'aquest estudi és examinar l'oferta formativa disponible a Mallorca en matèria de protecció a la infància i l'adolescència, promoguda tant pels sindicats de l'àmbit educatiu com per la Conselleria d'Educació del Govern de les Illes Balears, organismes responsables de la planificació i l'execució de la formació permanent del professorat. Per tal de recollir informació rellevant i detallada sobre els continguts formatius oferts, s'ha optat per una metodologia qualitativa, mitjançant la realització d'entrevistes semiestructurades a professionals dels departaments competents.

Amb la finalitat de contextualitzar els resultats i ampliar l'abast de la recerca, s'ha contactat amb institucions de referència fora de l'àmbit territorial de les Illes Balears, com ara la Federació d'Associacions per a la Prevenció del Maltractament Infantil (FAPMI), l'Observatori de la Infància d'Andalusia, així com diversos sindicats d'àmbit estatal vinculats al sector educatiu. Les respostes obtingudes han coincidit a assenyalar l'absència d'una oferta formativa específica relacionada amb el funcionament i la intervenció del Servei d'Infància i Família.

Paral·lelament, s'ha administrat un qüestionari a professionals docents de diversos nivells educatius i tipologies de centres, difós mitjançant aplicacions de missatgeria instantània, amb l'objectiu d'explorar-ne les percepcions i experiències pel que fa a la formació rebuda en l'àmbit de la protecció dels infants i adolescents.

Hipòtesis

La formació del professorat de Mallorca en matèria de protecció a la infància i l'adolescència és insuficient; hi manca un enfocament pràctic, actualitzat i aplicable.

La falta de formació i d'informació té un impacte negatiu en la capacitat del professorat per afrontar de manera adequada situacions relacionades amb la protecció escolar.

Es plantegen dues hipòtesis; la segona és conseqüència de la primera.

Resultats

La revisió de l'oferta formativa disponible, feta tant a través de l'anàlisi de webs oficials com mitjançant consultes telefòniques amb els agents implicats, ha permès constatar que cap dels serveis analitzats disposa, en l'actualitat, d'una formació específica orientada al coneixement i funcionament del Servei d'Infància i Família.

Els resultats obtinguts en el marc d'aquesta investigació indiquen que no es desenvolupa cap formació d'aquest tipus ni en l'àmbit autonòmic (Mallorca) ni a escala estatal. No obstant això, cal destacar que, un cop exposada la proposta de formació prevista, la gran majoria dels sindicats i entitats consultats varen reconèixer la necessitat i varen manifestar-hi un grau elevat d'interès, valorant-la com una iniciativa pertinent i amb projecció de futur dins el marc de la formació permanent del professorat.

A fi de complementar les dades recollides, es va distribuir un qüestionari a professionals de centres educatius, amb un total de 219 respostes. A continuació, es presenten les característiques sociodemogràfiques de la mostra:

1. *Sexe*: el 82,2 % de les persones enquestades s'identificaren com a dones i el 17,8 % com a homes. Aquesta distribució reflecteix la feminització predominant del sector educatiu. Cal indicar, com a limitació, que el qüestionari no va incloure l'opció d'identitat no binària.
2. *Franja d'edat*: el grup més representat és el comprès entre els 40 i els 50 anys (38,8 %), mentre que el menys representat és el de 20 a 30 anys (8,7 %).
3. *Funcions desenvolupades*: els perfils professionals predominants corresponen al cos de mestres (39,3 %) i de professors (29,7 %), la qual cosa és significativa, sent una dada positiva, atès que valoram que són els que més formació necessiten en aquesta matèria. Només un 8,2 % de les persones participants pertanyen als equips d'orientació educativa, fet que representa una limitació important, ja que aquest col·lectiu exerceix un paper clau en la detecció i derivació de situacions de risc.
4. *Etapas educativa*: el 42,5 % del total treballa en centres d'educació secundària, mentre que només el 26,5 % ho fa en educació infantil. Aquesta diferència podria atribuir-se a una major disponibilitat o interès del col·lectiu de secundària a participar en la investigació.
5. *Tipologia de centre*: la gran majoria de respostes provenen de centres públics (81,7 %), seguides dels concertats (17,8 %). En relació amb els centres privats, la representació és anecdòtica (0,5 %) i no permet extreure conclusions representatives per a aquesta categoria.

Un cop descrites les característiques sociodemogràfiques de la mostra, s'aborda tot seguit l'anàlisi de les respostes referents al coneixement i la percepció sobre la formació en matèria de protecció a la infància i el funcionament del Servei d'Infància i Família.

Gràfica 1. Identificar indicadors de risc

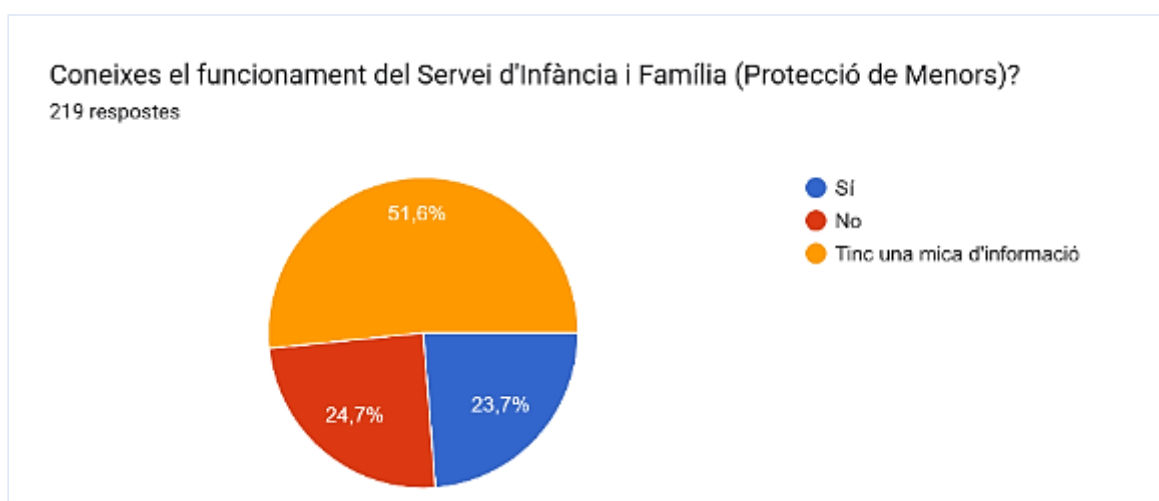

Un 51,1 % de les persones participants indica que és capaç d'identificar alguns indicadors de risc, la qual cosa evidencia un nivell de coneixement parcial i insuficient per a una detecció efectiva. Només un 37,4 % manifesta tenir la capacitat plena per reconèixer aquests indicadors, fet que resulta especialment preocupant, si tenim en compte que es tracta d'una responsabilitat essencial en la detecció precoç del maltractament infantil i adolescent. Com a element positiu, cal destacar la presència de gairebé tots els perfils professionals en l'estudi, amb l'excepció d'auxiliars tècnics educatius (ATE).

Un 11,4 % del personal docent declara no saber identificar cap indicador de risc, una dada que, tot i no ser majoritària, resulta preocupant, ja que implica l'existència d'un grup de professionals potencialment incapaç de detectar situacions greus de vulnerabilitat infantil i adolescent. Aquest col·lectiu està format principalment per docents de l'etapa de secundària.

Tal com s'ha esmentat prèviament, el Govern de les Illes Balears ofereix una formació específica adreçada a tota la comunitat educativa sobre l'ús i el coneixement de l'eina RUMI, destinada a la notificació de situacions de maltractament. Aquesta formació inclou una explicació detallada dels ítems que cal tenir en compte per aplicar adequadament l'eina. Aquest context posa de manifest la necessitat d'enfortir la formació específica en matèria de detecció de risc i desemparament en l'àmbit educatiu. En aquest sentit, seria recomanable incorporar itineraris formatius obligatoris dins la formació permanent del professorat, amb l'objectiu de garantir que tot el personal docent disposi de les competències necessàries per identificar signes d'alerta de manera efectiva.

Gràfica 2. Coneixement sobre el funcionament del servei

Més de la meitat del personal docent (51,6 %) manifesta disposar únicament d'un coneixement bàsic sobre el funcionament del Servei, fet que posa en evidència una manca

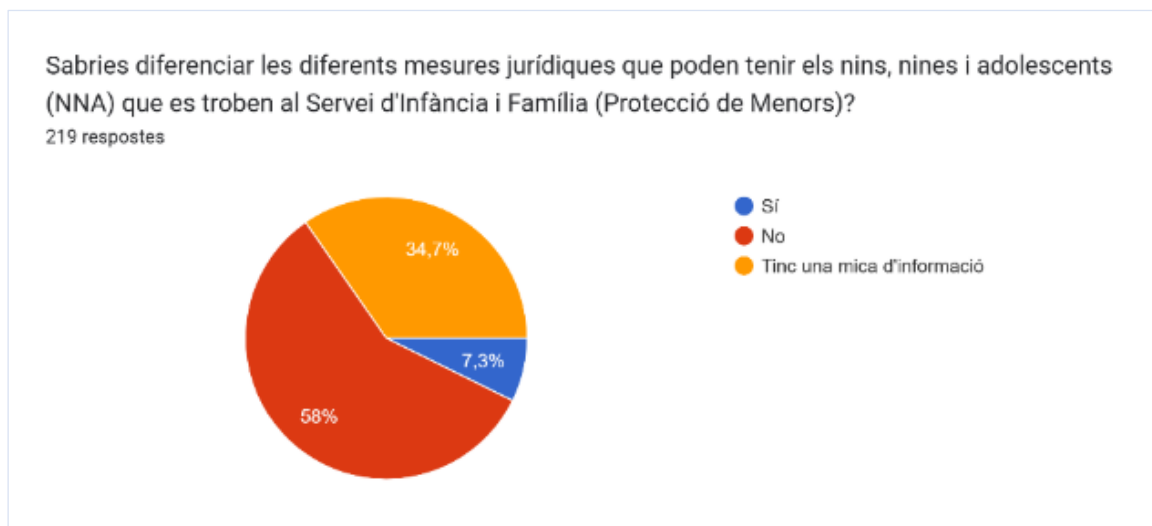
de formació específica i en limita la capacitat d'actuació segura davant situacions de risc per als infants i adolescents.

Es podria fer la hipòtesi que aquest desconeixement es concentra en perfils professionals més joves, possiblement acabats de graduar. Si bé, les dades mostren que només una persona dins aquesta franja d'edat afirma no tenir cap informació al respecte, la major part del col·lectiu amb coneixements insuficients es troba en el grup d'edat comprès entre els 40 i 50 anys. Així mateix, es detecta una distribució similar entre els aquells que declaren desconèixer completament el funcionament del Servei i aquells que indiquen tenir-ne un coneixement profund, la qual cosa suggereix una manca de coherència en la tramitació d'aquesta informació dins el sistema educatiu.

Aquestes dades evidencien una desconexió significativa entre el sector educatiu i els serveis especialitzats en la protecció dels infants i adolescents, probablement derivada d'una formació insuficient o d'una manca d'accés a informació clara, estructurada i operativa.

Tot això subratlla la importància d'impulsar la formació permanent en aquest àmbit i d'enfortir la coordinació interinstitucional per garantir una resposta eficaç davant possibles situacions de risc.

Gràfica 3. Identificar mesures jurídiques

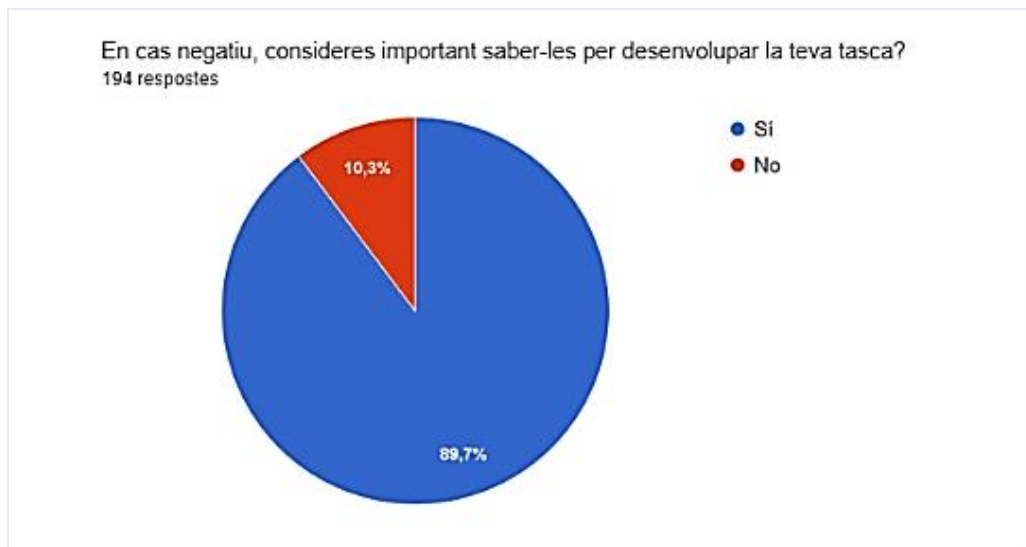

Els resultats obtinguts mostren una manca significativa de coneixements específics en matèria legal entre el personal docent pel que fa a les mesures jurídiques associades a la protecció dels NNA. Només un 7,3 % del professorat afirma disposar d'un coneixement clar sobre aquestes mesures, i la major part d'aquest grup pertany als equips d'orientació psicopedagògica.

Es pot dir que més del 92 % del col·lectiu docent no disposa de la formació necessària per comprendre o identificar adequadament les accions jurídiques que poden derivar-se de situacions de risc o desemparament a la infància i a l'adolescència.

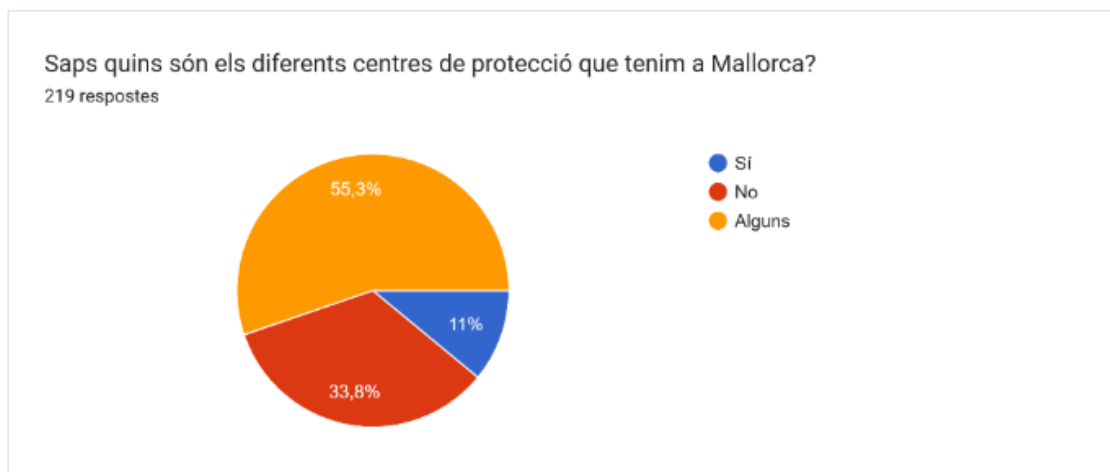
Aquesta realitat subratlla la necessitat d'incorporar continguts de formació jurídica bàsica als itineraris de formació permanent del professorat, en la línia que preveuen els marcs normatius vigents, com la LOE, la LOMLOE i la LOPIVI.

Gràfica 4. Identificar mesures jurídiques

Una proporció molt elevada del personal docent (prop del 90 %) considera rellevant disposar de coneixements sobre les mesures jurídiques vinculades a la protecció dels NNA, com a element clau per desenvolupar la funció educativa de manera adequada. És remarcable que el 10,3 % de participants que no atribueixen importància a aquest coneixement formen part, en la seva majoria, del professorat de l'etapa de secundària.

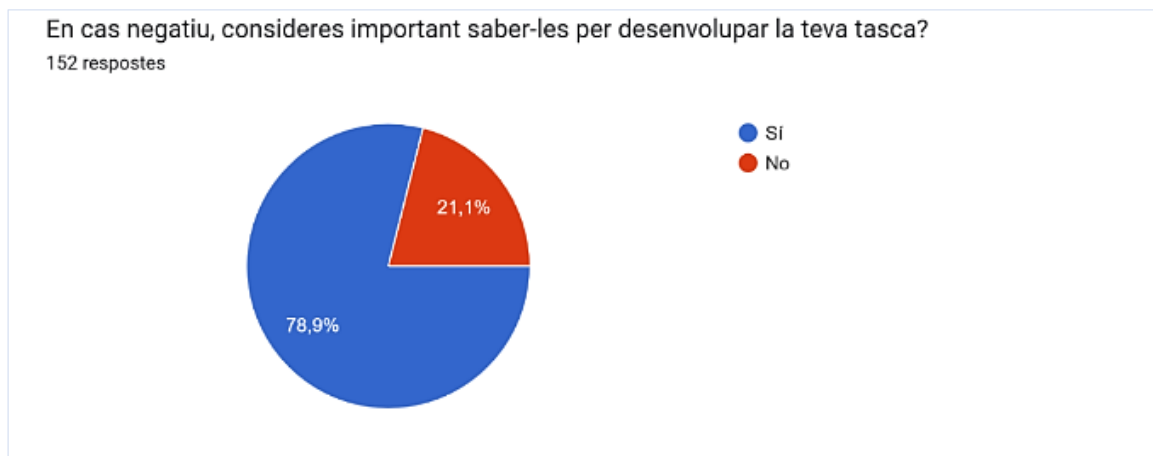
Gràfica 5. Identificar mesures jurídiques

Es constata que més del 50 % de les persones enquestades afirmen ser capaces de distingir algun o tots els tipus d'acolliment residencial vigents actualment a Mallorca.

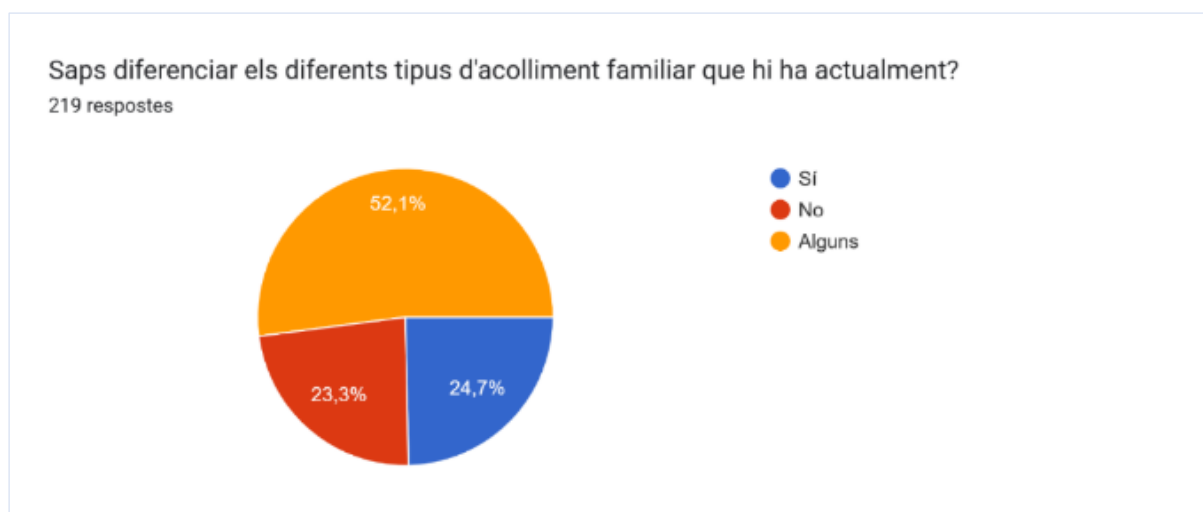
Aquelles persones que han manifestat no saber fer aquesta diferenciació també han indicat que no serien capaces d'identificar les mesures jurídiques corresponents, o bé només les coneixen parcialment.

Gràfica 6. Desenvolupament de la tasca correlacionat amb el coneixement de mesures jurídiques

Tot i que la majoria de les persones enquestades consideren essencial disposar d'informació sobre els acolliments residencials, s'observa una lleugera disminució en la percepció de la seva importància quan es compara amb la rellevància assignada al coneixement de les mesures jurídiques.

Gràfica 7. Diferenciació tipus d'acolliment

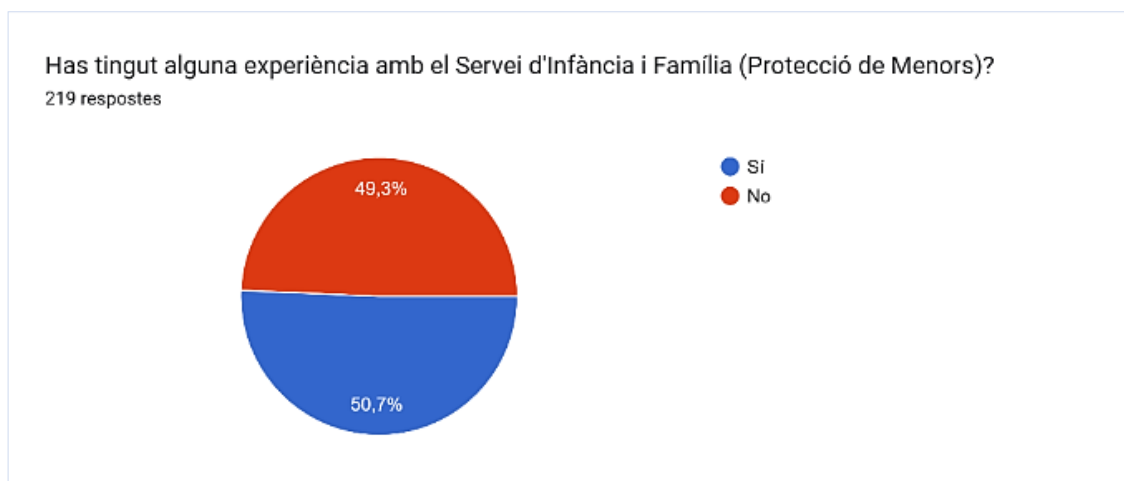
Únicament una quarta part de les persones enquestades declara tenir la capacitat de distingir entre tots els tipus d'acolliments familiars. En comparar aquesta dada amb les qüestions plantejades prèviament, s'observa que la majoria de participants no ha emès cap resposta de caràcter negatiu.

Gràfica 8. Saber desenvolupar la tasca

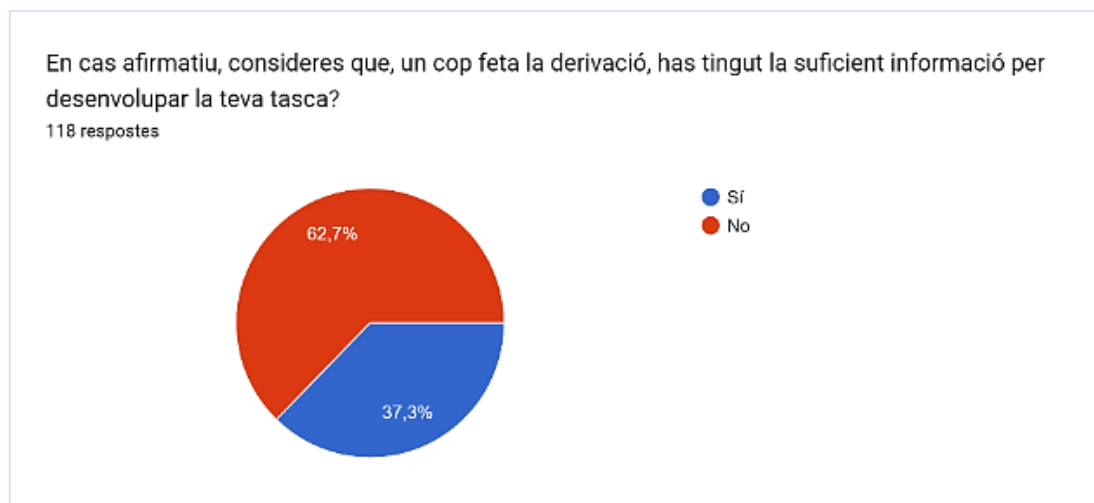
Amb un 86,2 % de respostes afirmatives, la major part de les persones enquestades considera rellevant disposar dels coneixements necessaris per a l'exercici adequat de la tasca docent. Cal remarcar que dins el 13,8 %, que no atribueix importància a aquest coneixement en el desenvolupament de la seva activitat diària, predomina el personal docent d'educació secundària, que afirma no saber distingir entre els diferents tipus d'acolliment familiar.

Gràfica 9. Experiència prèvia amb el servei

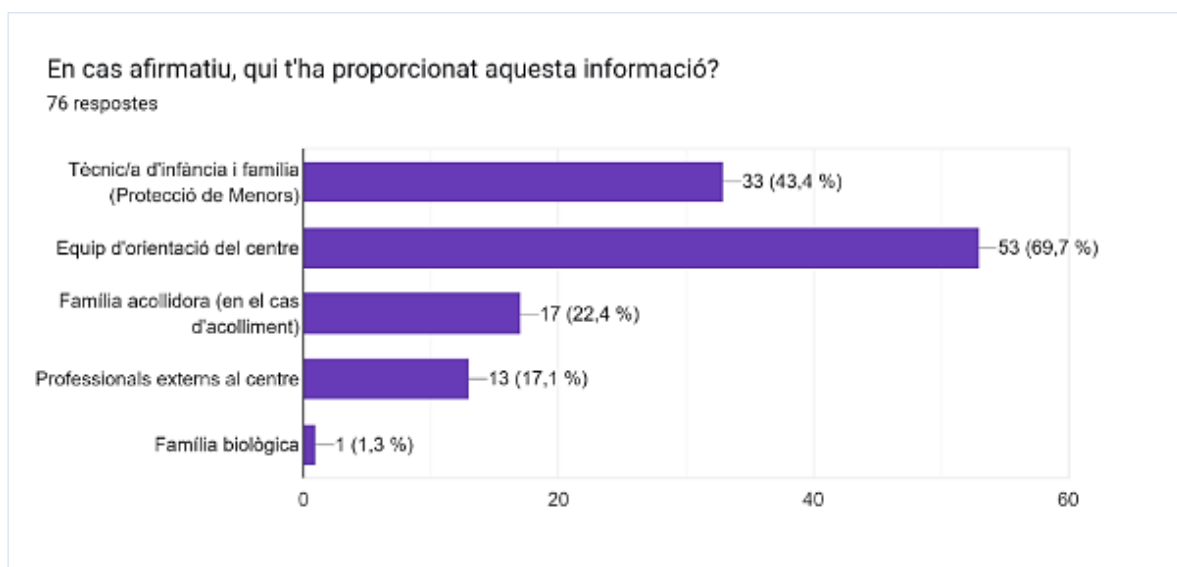
Tot i que més de la meitat de les persones enquestades (50,7 %) indiquen haver tingut alguna experiència prèvia amb el Servei d'Infància i Família, només un 7,3 % afirma ser capaç de diferenciar les mesures jurídiques que poden afectar els NNA. Aquesta dada posa de manifest que el contacte directe amb el Servei no implica necessàriament un coneixement suficient del marc jurídic, aspecte que també es reflecteix en el 58 % de les persones que reconeixen no disposar d'aquesta informació i en el 34,7 % que en tenen només una noció parcial.

Gràfica 10. Informació suficient després de la derivació

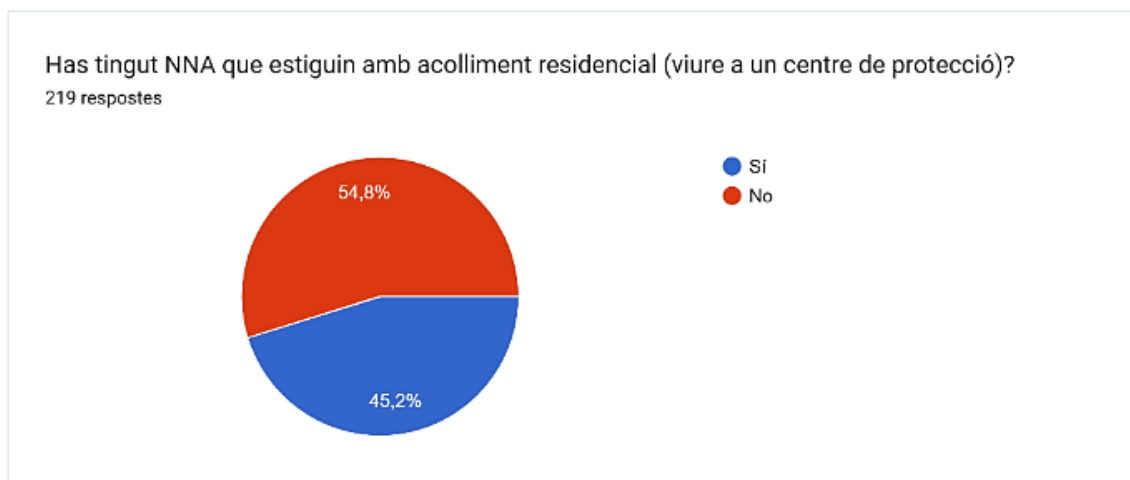
Entre les persones que han fet alguna derivació al Servei, tan sols un 37,3 % considera haver rebut informació suficient per dur a terme la seva tasca posterior. Per contra, una clara majoria (62 %) manifesta que la informació proporcionada ha estat insuficient. Aquesta dada evidencia una mancança rellevant en la comunicació o transmissió d'informació un cop efectuada la derivació, la qual cosa pot dificultar una intervenció coordinada i eficaç en l'atenció als infants i adolescents.

Gràfica 11. Sobre el personal que ha proporcionat informació després de la derivació

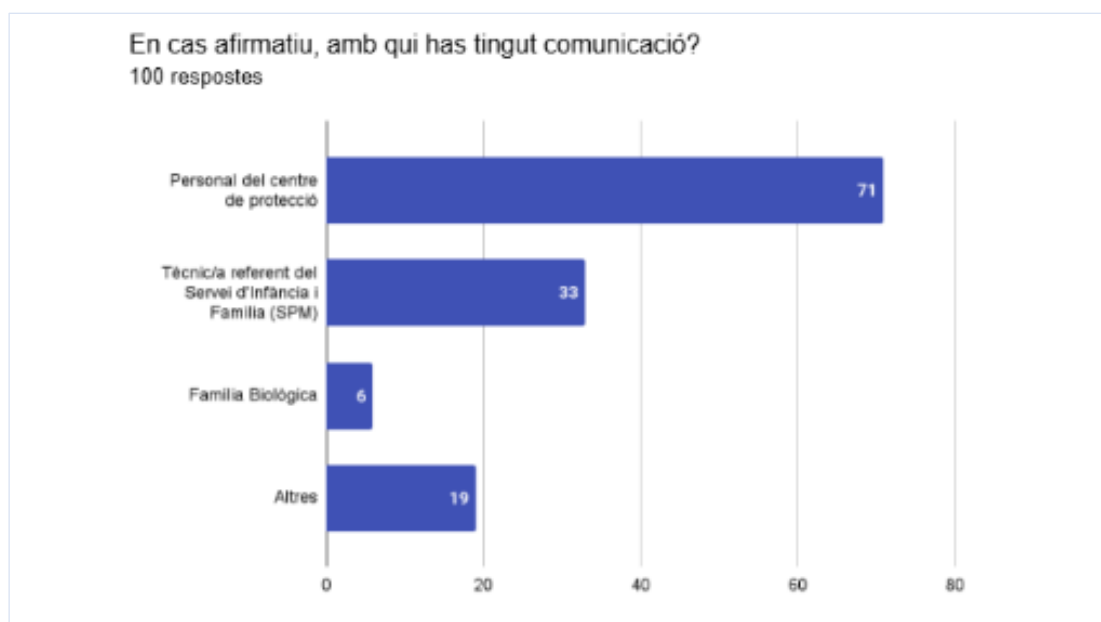
Les dades evidencien que la principal font d'informació en els processos de derivació és l'equip d'orientació del centre educatiu, mentre que altres agents implicats —com el Servei d'Infància i Família, les famílies acollidores o professionals externs— adopten un paper secundari o tenen una participació poc significativa en aquest procediment.

Gràfica 12. Treball amb infants amb acolliment residencial

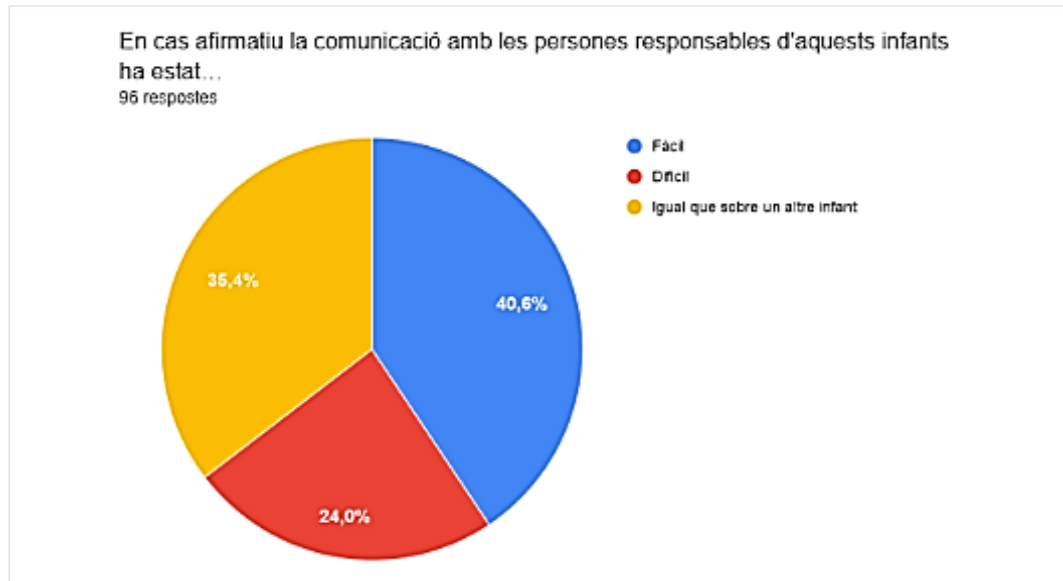
Segons les dades obtingudes, del 45,2 % de persones enquestades que indiquen haver tingut infants en acolliment residencial, només un 14,14 % manifesta ser capaç de diferenciar els diversos tipus de serveis d'aquest acolliment. Per contra, el 85,86 % declara no tenir-ne coneixements o no ser capaç d'identificar-ne les diferents tipologies. Aquest resultat evidencia una manca d'informació que podria incidir negativament en el procés d'acompanyament als infants i adolescents que es troben en aquesta mesura jurídica.

Gràfica 13. De resposta afirmativa de treball amb infants amb acolliment residencial

El personal dels serveis d'acolliment residencial esdevé el referent principal per al personal docent, ja que és qui exerceix la guarda administrativa dels infants i adolescents atesos. Igualment, cal assenyalar que la coordinació institucional amb el Servei es percep com a moderada.

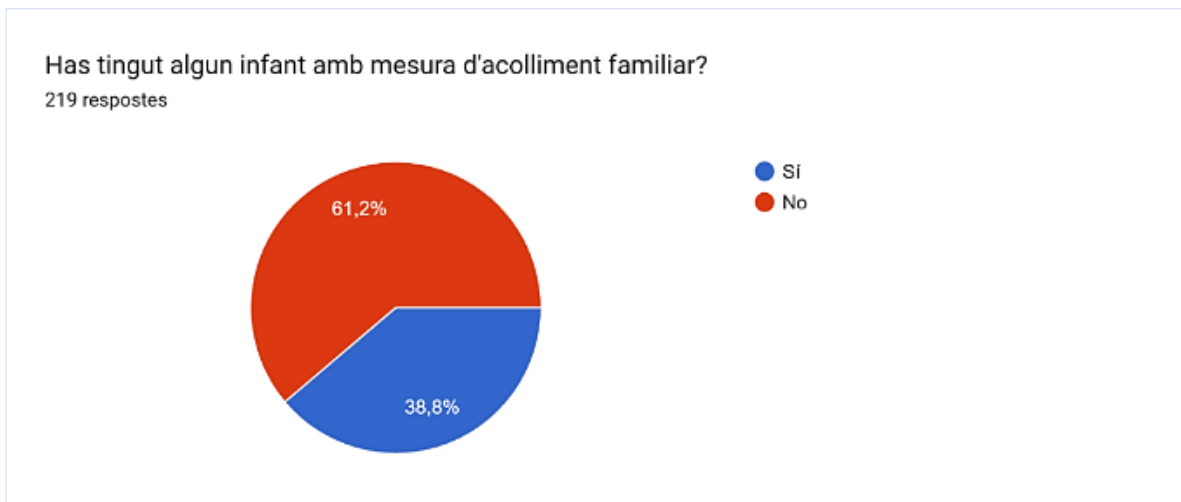
Gràfica 14. Sobre la comunicació de les persones responsables

Aquesta dada es considera especialment rellevant i positiva. D'una banda, cal tenir present que els moments d'entrada i de sortida del centre educatiu constitueixen situacions especialment sensibles per al personal dels serveis d'acolliments residencials, ja que han de gestionar simultàniament diversos infants i adolescents sota la seva responsabilitat. En aquest context, l'organització per torns del personal podria dificultar l'establiment d'una comunicació fluïda amb el centre educatiu, si bé, des dels centres escolars, aquesta circumstància no sembla ser percebuda com un obstacle significatiu.

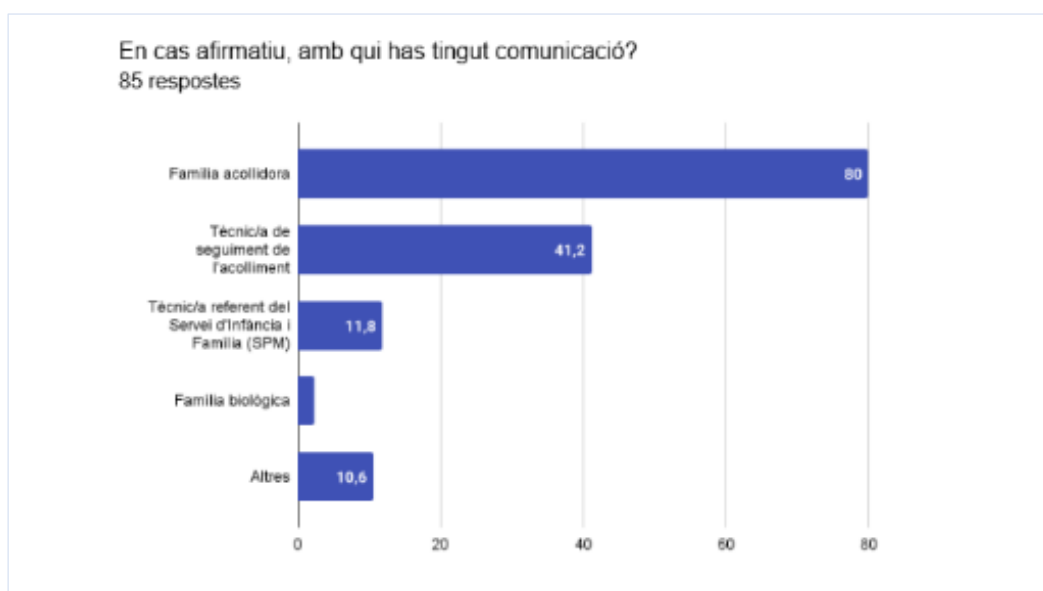
D'altra banda, el fet que un 35,4 % del personal docent consideri que la comunicació amb les persones responsables d'aquests NNA ha estat equivalent a la mantinguda amb els responsables de qualsevol altre NNA constitueix un indicador positiu, que suggereix avanços reals cap a la inclusió en l'àmbit educatiu.

Gràfica 15. Infants amb mesura d'acolliment

Tot i que, d'acord amb la legislació vigent, l'acolliment familiar constitueix la mesura jurídica prioritària en relació amb l'acolliment residencial, s'observa que el personal docent ha atès un nombre menor de NNA en situació d'acolliment familiar en comparació amb aquells que es troben en residencial. En concret, es constata una diferència del 6,4 %. Aquesta desigualtat podria atribuir-se al fet que els infants acollits en família sovint poden no ser identificats com a alumnes en situació de desemparament, mentre que els infants i adolescents residents en centres presenten una presència més visible i una identificació institucional més clara dins l'entorn escolar.

Gràfica 16. De resposta afirmativa: interacció comunicativa

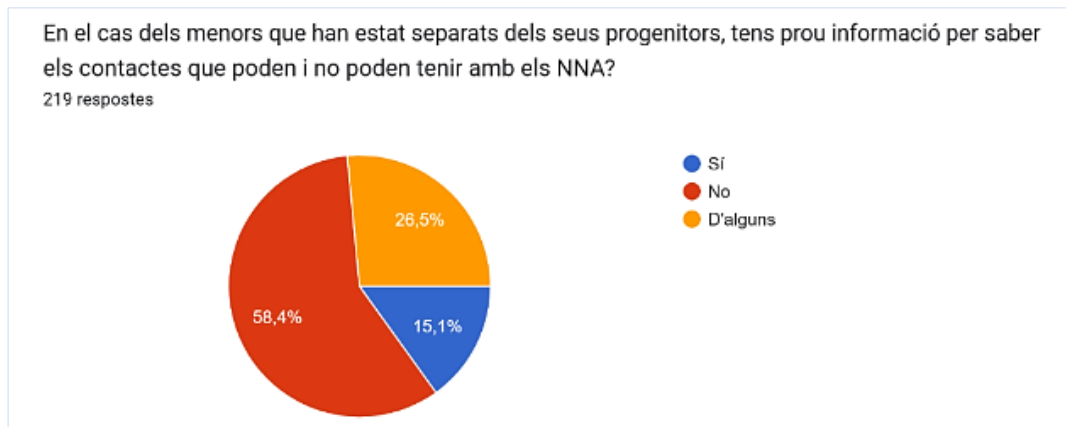

Els resultats indiquen que, en els casos de NNA subjectes a una mesura d'acolliment familiar, la principal via de comunicació del personal docent és la família acollidora, amb un 80 % de respostes afirmatives. Aquesta dada evidencia la centralitat del nucli acollidor

en la relació entre l'escola i l'entorn familiar de l'infant o adolescent, i reflecteix una pràctica positiva d'integració i de reconeixement del seu paper.

A més, un 41,2 % del professorat ha mantingut contacte amb el personal tècnic responsable del seguiment de l'acolliment, figura clau per assegurar la coordinació entre l'àmbit familiar, el sistema educatiu i el servei competent.

Gràfica 17. Informació suficient sobre els menors separats dels progenitors

Una dada especialment rellevant i preocupant és que, en el cas d'infants i adolescents que han estat separats dels seus progenitors, només un 15,1 % del professorat declara disposar d'informació suficient sobre els règims de contactes entre els progenitors i els NNA que han estat separats d'aquests. La majoria, un 58,4 %, indica no tenir cap informació al respecte, mentre que un 26,5 % afirma disposar-ne només parcialment. Aquesta manca de coneixement pot comprometre tant la seguretat com el benestar dels infants i adolescents, i posa de manifest la necessitat de reforçar els canals de comunicació i la transmissió d'informació entre el Servei d'Infància i Família i els centres educatius.

Gràfica 18. Necessitat de disposar de més informació

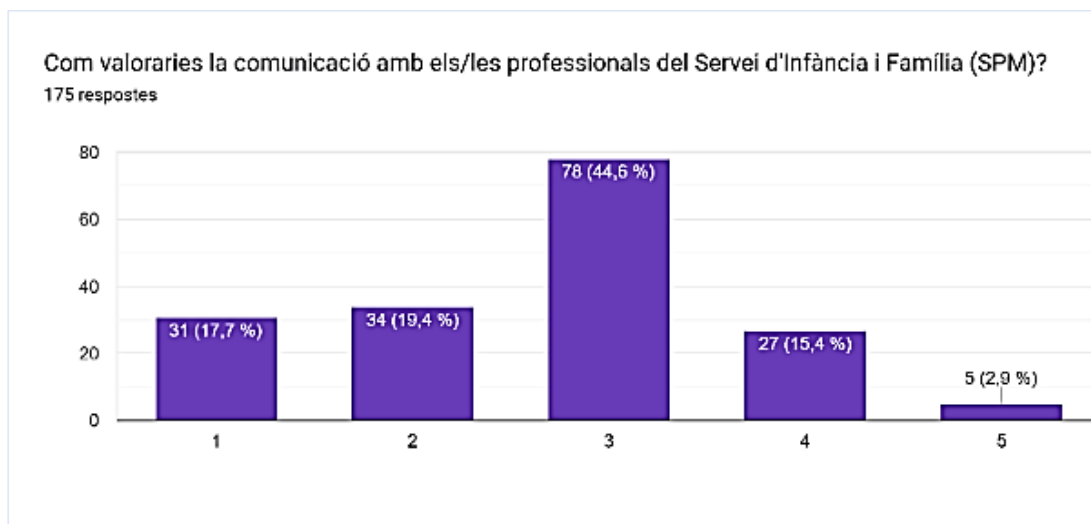

El 88,1 % del professorat expressa la necessitat de disposar de més informació sobre les decisions adoptades en relació amb els infants i adolescents subjectes a una mesura de

protecció, amb l'objectiu de poder exercir la seva funció educativa amb una major eficàcia i sensibilitat.

Pel que fa a professionals que consideren que no haurien de rebre més informació o no ho valoren com a rellevant, la major part pertanyen a l'etapa de secundària.

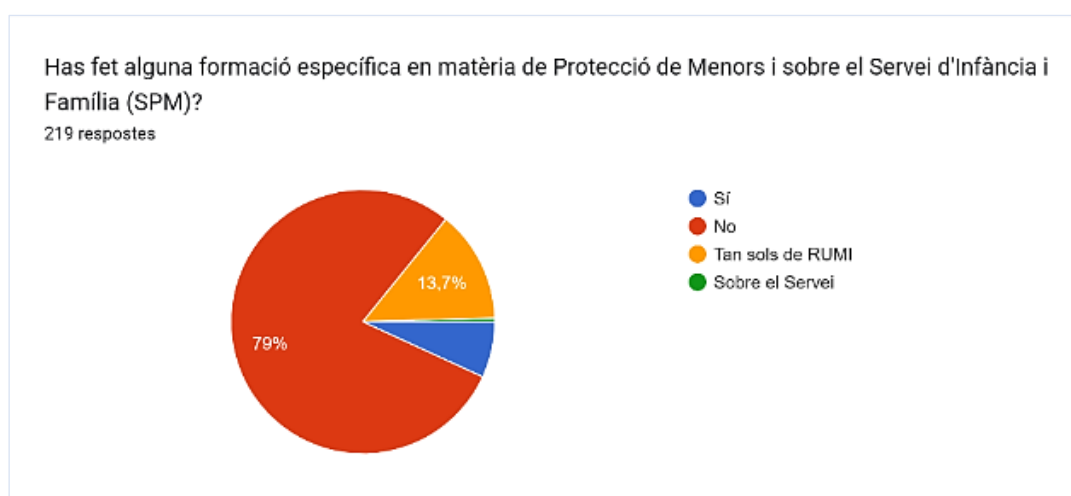
Gràfica 19. Valoració de la comunicació rebuda

La valoració mitjana de 2,66 punts sobre 5 obtinguda en relació amb la comunicació amb els professionals del Servei d'Infància i Família reflecteix una percepció generalment insuficient per part del personal docent. Només un 18,3 % atorga una puntuació elevada (4 o 5), mentre que prop del 37 % la qualifica amb una puntuació baixa (1 o 2).

Resulta especialment rellevant assenyalar que, entre les 110 persones que han valorat aquesta comunicació amb un 3 o més, un 40 % (44 persones) ha declarat no haver tingut cap experiència directa amb el Servei d'Infància i Família.

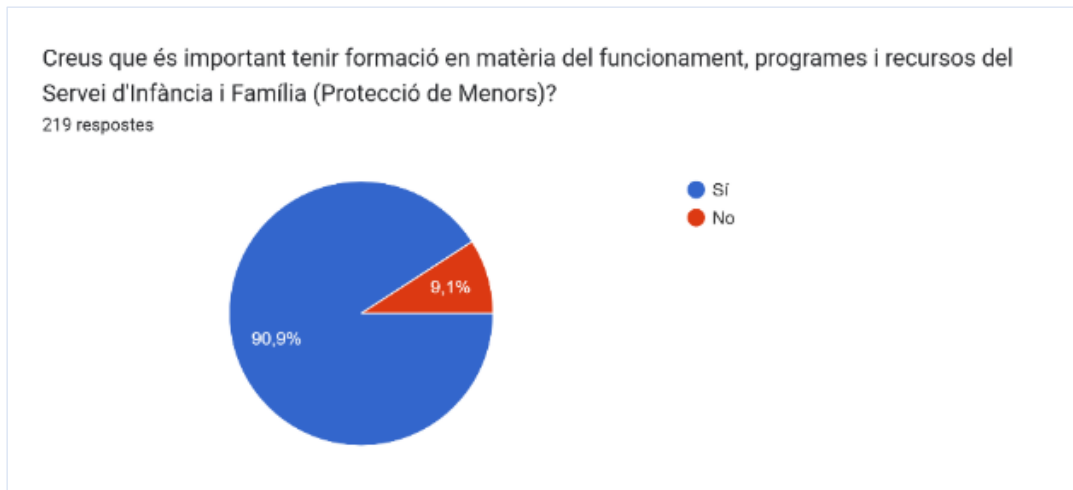
Gràfica 20. Formació en matèria de Protecció de menors

De les persones que han contestat afirmativament, en transcrivim les respostes literalment: «tinc experiència professional en l'àmbit de serveis socials»; «Intress»;

«Indicadors de risc-CEP Palma»; «Jornades de prevenció i intervenció comunitària. IMAS, Consell de Mallorca»; «Som família d'acollida»; «un curs de prevenció. Al CEIP»; «He assistit a alguna formació, bé, més bé xerrades, però no record qui la va impartir»; «Diferents formacions com a professionals, fins i tot per ser família cangur»; «serveis socials»; «Consell de Mallorca»; «RUMI i abusos»; «Soc llicenciada en Psicologia i les meves pràctiques varen ser a Protecció de Menors»; «xerrada cap d'urgències».

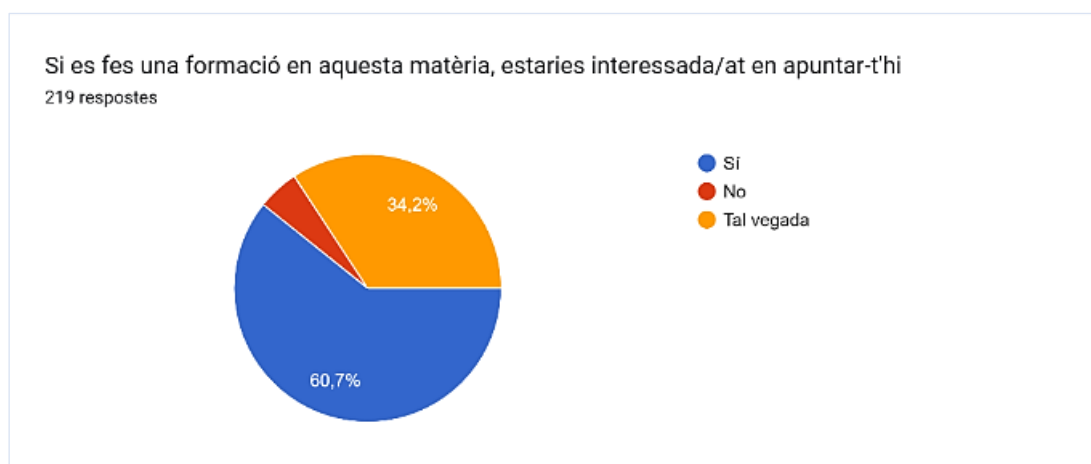
Gràfica 21. Importància de la formació

De manera gairebé unànime, el 90,9 % del professorat considera que aquesta formació és rellevant per al desenvolupament correcte de la seva tasca professional.

Les dades posen de manifest una necessitat urgent de formació específica i de coordinació amb el Servei d'Infància i Família per part del personal educatiu.

Gràfica 22. Interès en fer formació

Tal com s'ha indicat, el 79 % de les persones enquestades declara no haver rebut cap formació en aquest àmbit. No obstant això, de manera gairebé unànime, el 90,9 % considera que aquesta formació és rellevant per a l'exercici adequat de la seva tasca professional.

Aquesta percepció de necessitat formativa es veu reforçada pel fet que, si s'ofereís una formació específica en aquest camp, el 60,7 % del personal enquestat manifestaria interès a participar-hi i un 34,2 % la valoraria com una opció possible. Tan sols un 5,1 % descartaria aquesta possibilitat. Aquesta demanda formativa hauria de ser reconeguda i atesa des de les institucions competents.

CONCLUSIONS

La legislació vigent en matèria dels drets a la infància i adolescència estableix les bases per avançar cap a una consciència social més àmplia i profunda sobre el maltractament infantil i adolescent en totes les seves formes. En el context d'una societat caracteritzada per la seva complexitat i volatilitat, i tenint en compte que, segons l'Organització Mundial de la Salut, sis de cada deu infants menors de cinc anys són exposats de manera regular a càstigs físics o violència psicològica per part de progenitors o cuidadors, la prevenció i la intervenció esdevenen eixos fonamentals de l'acció institucional, abordant-la de manera transversal.

La manca de coneixement sistematitzat reforça la necessitat d'oferir formació específica al personal docent, així com la responsabilitat de les administracions públiques d'equipar la comunitat educativa amb eines per detectar i gestionar situacions de risc. El professorat ocupa una posició estratègica com a observador privilegiat de les dinàmiques quotidianes dels infants i adolescents i, per tant, esdevé un actor clau per a la identificació precoç d'indicis de negligència, d'abús o d'altres formes de maltractament. En conseqüència, el seu paper dins el sistema de protecció a la infància i l'adolescència pot contribuir de manera activa a la detecció, la derivació i el seguiment dels casos, en col·laboració amb altres professionals i serveis especialitzats.

A més, la formació del personal docent no només és essencial per garantir una intervenció eficaç i coordinada, sinó també per afavorir una mirada més oberta i respectuosa envers infants i adolescents atesos des del Servei d'Infància i Família. Disposar de coneixements específics contribueix a desfer estereotips i prejudicis, afavorint processos de desestigmatització que són clau per a la inclusió educativa i social d'aquests NNA. Sensibilitzar la comunitat educativa sobre les realitats diverses de l'alumnat en situació de desemparament permet crear entorns escolars més segurs, protectors, empàtics i equitatius, on tots els infants i adolescents puguin desenvolupar-se amb dignitat i seguretat.

Les dades obtingudes en aquest estudi, derivades de les hipòtesis de treball plantejades, mostren que el personal dels centres educatius percep com a insuficients tant la informació com la formació que rep en relació amb els serveis i programes del Servei d'Infància i Família. Alhora, es constata una disposició clara i majoritària per part del col·lectiu docent a rebre formació específica en aquest àmbit, la qual cosa reforça la necessitat d'impulsar estratègies institucionals orientades a la capacitació i al reforç del treball col·laboratiu entre els sectors educatiu i social.

[Segons el Butlletí de Dades Estadístiques de Mesures de Protecció a la Infància i l'Adolescència](#) (núm. 24, Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030, 2023), durant l'any 2021 es varen atendre 48.357 menors en situació de risc i/o desemparament en el conjunt de l'Estat espanyol. El nombre de nines, nins i adolescents atesos pel Sistema de Protecció durant l'any 2023 s'ha incrementat un 1,49 % respecte dels 51.203 registrats l'any 2022, i representa un augment d'un 7,20 % respecte les dades de 2021.

A més, el mateix informe assenyala que les Illes Balears són la segona comunitat autònoma amb la taxa més alta de notificacions per cada 100.000 habitants més joves de 18 anys (amb 4.638 notificacions), només superada per Andalusia. Cal destacar que la major part d'aquestes notificacions provenen de l'àmbit educatiu. Amb les dades exposades, cal garantir la formació al personal docent en matèria de protecció a la infància i l'adolescència, per tal de complir amb la LOPIVI i la resta de normativa vigent